

DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2021.03.064>

УДК 027.546025.12](477)(035)

Галина Солоіденко,

кандидат історичних наук,

ORCID 0000-0002-1326-0034,

провідний науковий співробітник,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

просп. Голосіївський 3, Київ, 03039, Україна

e-mail: soloidenko@nbuv.gov.ua

Бібліотечні довідники, путівники: досвід створення та видання

У статті досліджується історія створення та особливості видання бібліотечних довідників, путівників. З часом ці посібники набувають власної наукової цінності, дають можливість встановити всі ті кількісні і якісні зміни, що відбулися з бібліотеками та бібліотечними мережами, належно оцінити наших попередників – авторів, укладачів довідкових видань. Саме цей чинник визначає **актуальність** заявленої теми. **Мета статті** – привернути увагу дослідників до такого інформаційного ресурсу, як довідники і путівники. Адже саме від них великою мірою залежить вирішення завдань інформування читачього загалу про документні ресурси, сервісні можливості бібліотек. **При викладі основного матеріалу дослідження** характеризується структура довідників, вказується на особливості окремих видань, представлено зміни щодо їхнього наповнення, які відбулися за майже семидесятип'ятилітній період розвитку. Вміщено короткі відомості про укладачів довідкових видань. Ставиться питання про необхідність підготовки нових за структурою та змістом довідкових видань з більш детальною характеристикою як традиційних, так і електронних ресурсів, всієї системи послуг, що пропонують бібліотеки. У **висновках** наголошується, що автоматизація роботи бібліотек сприяє створенню електронних путівників та довідників, урізноманітнює їхню структуру та спеціалізацію. Акцентується увага на відсутності у вітчизняній бібліотечній практиці науково обґрунтованої методики створення путівників нового покоління.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотечні довідники, путівники, електронні довідники, наукові бібліотеки, бібліотечні мережі.

Б ібліотечною практикою вироблено багато жанрів довідкових видань, які покликані задовольняти найрізноманітніші потреби читачів щодо друкованого слова, інформації, підвищувати ефективність обміну відомостями про документні ресурси та інформаційний потенціал бібліотек, пропагувати існуючі форми бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Вирішення цих завдань багато в чому залежить від наявності бібліотечних довідників та путівників.

Друге важливе завдання довідників – це зафіксувати ті зміни, що відбулися у бібліотечних мережах, представити відомості про кількісний склад бібліотек, стан їхніх ресурсів, інформувати сучасників про нові можливості, інноваційні форми роботи бібліотечних установ.

Постановка проблеми. Нині активізувалась діяльність з підготовки бібліотечних довідників та путівників. Видання, які щойно побачили світ, інформують про зміни та нові напрями роботи бібліотек, знайомлять користувачів з можливостями замовлення та отримання літератури, висвітлюють широкий спектр основних і додаткових послуг. Поява останнім часом електронних путівників, які стали для користувачів провідниками не тільки фондами окремої бібліотеки, а й бібліотечними мережами, ресурсами Інтернету, сприяла активізації досліджень цих проблем.

Переглядаючи довідники від найперших їхніх видань, ми отримуємо чітке уявлення про становлення окремих бібліотек, бібліотечних мереж, формування складу їхніх фондів, зміни у довідково-пошуковому апараті, про динаміку впровадження засобів механізації, автоматизації, діяльність фахівців, які забезпечували збереження, опрацювання інформаційного ресурсу. З часом такі видання набувають наукової цінності, дають можливість встановити всі ті кількісні та якісні зміни, що відбулися у бібліотеках, бібліотечних мережах, з'ясувати роль керівних органів та їхній вплив на розвиток бібліотечної галузі, належно оцінити наших попередників – авторів, укладачів довідкових видань.

Мета статті – привернути увагу дослідників до бібліотечних довідників, як окремого виду видань, інформаційний ресурс яких ще недостатньо проаналізований науковим товариством. Розкрити постійно зростаючу популярність електронних довідників. Хоча паперові видання і не втрачають своєї актуальності, вони періодично перевидуються національними бібліотеками, бібліотеками – методичними центрами, бібліотечними асоціаціями, переваги електронних довідників цілком очевидні. Їх можна редагувати, до них можна вносити зміни (щороку чи за необхідності), вміщувати різноманітну нову інформацію, потрібну читачеві, зокрема: як записатися до бібліотеки, отримати читацький квиток; що доступно в установі в електронному вигляді; яку допомогу тут нададуть; де замовляється і видається література; як вийти із становища, коли книги необхідно повертати, а вони ще потрібні; як діяти, коли ви загубили книжку і т. п. Недоліком електронних путівників є те, що періодичне редагування не дасть змоги майбутнім дослідникам простежити всі ті зміни, що відбулися в бібліотеках та бібліотечних мережах, як це можна зробити за їхніми паперовими аналогами.

Путівники є різновидом довідників. Досить часто ці терміни вживаються як синоніми, проте між ними існують і суттєві відмінності. Якщо довідник надає відомості про мережі бібліотек то путівник інформує про роботу окремої, зазвичай великої бібліотеки. Путівник бібліотекою – видання часто ілюстроване, про конкретну бібліотеку, воно розповідає про її структуру, фонди, розпорядок роботи, про окремі відділи та сектори, довідково-бібліографічний апарат, про можливості з обслуговування читачів у залах, через міський, міжбібліотечний та заочний абонементи і т. д. У вступі дається коротка історична довідка про бібліотеку¹.

¹ Куделько Е. В., Мінц С. Й. Довідник з бібліотекознавства і бібліографії: під наук. ред. М. П. Бронштейна. Харків: Ред.-вид. відділ Книжкової палати УРСР, 1969. С. 186.

Основна мета бібліотечних довідників – сприяння активному використанню бібліотек читачами, посилення міжбібліотечної взаємодії. Їх розробленню та використанню сприяє уніфікація правил складання та структури даних про кожну установу. Нині у вітчизняній бібліотечній практиці відсутня науково обґрунтована методика створення путівників, а багатоаспектна класифікація електронних ресурсів Інтернету лише розпочалася.

Аналіз останніх публікацій. Пошуки нових форм представлення довідників як традиційних паперових, так і електронних привертають увагу дослідників, стимулюють появу публікацій у цій сфері. Зокрема, питання підготовки бібліотечних довідкових видань висвітлюються у працях В. Булгакова, Л. Волошиної, Н. Гендіної, Н. Капустіної, Н. Колкової, М. Мовної, С. Мерзлякової, М. Пономаренко, Е. Сукіасяна. На жаль, ґрунтовних наукових статей про роботу творчих колективів та окремих фахівців – укладачів бібліотечних довідкових видань небагато, також відсутні й рецензії на більшість таких видань.

Перші короткі відомості про бібліотеки з'явилися у туристичних довідниках та путівниках міст. Так, у 1930 р. побачив світ найкращий на той час путівник по Києву, укладений та відредагований істориком, мистецтво- та музеєзнавцем Федором Ернстом². Видання, підготовлене до 10-річчя Всеукраїнської академії наук, містить інформацію про історичне минуле міста, його історичні пам'ятки, культурно-освітні та наукові установи. У ньому, зокрема, наголошується, що Київ є центром української науки й культури: «Тут українську науку в цілому представляє ВУАН; тут складено найцінніші музейні колекції; бібліотечні близько (4,5 млн книжок) і архівні скарби». Декілька розділів у путівнику присвячено найбільшим на той час бібліотекам, а саме, «... третій за своїм розміром у Союзі РСР – Всенародній бібліотеці України при ВУАН» (с. 208–210, 256–260) та Центральній робітничій бібліотеці ім. Всесоюзної комуністичної партії більшовиків (с. 407). Важливою для дослідників історії формування бібліотек та бібліотечних колекцій є інформація про книгозбірні при ВУАН, зокрема про бібліотеку Соціально-Економічного відділу ВУАН, кабінету Арабо-Іранської філології, Археографічної комісії, бібліотеку ім. В. Б. Антоновича, Музею антропології і етнології ім. Ф. К. Вовка та ін. У додатковій частині путівника вміщено відомості про 34 музеї, 4 архіви та 166 бібліотек міста.

Варті уваги відомості про бібліотеку Львівського університету, розміщені на сторінках видання «Львів: путівник для мандрівників» (1936) польського історика-краєзнавця, публіциста і педагога Олександра Мединського. Як пише М. Мовна, автор статті «Бібліотека Львівського університету у світлі путівників Львовом Олександра Мединського», бібліотека Львівського університету у виданні згадується тричі (про первісне розміщення у костелі тринітаріїв часів Австро-Угорщини, про саму будівлю бібліотеки в огляді нових архітектурних пам'яток та спеціально у розділі «Бібліотеки» (обсяг матеріалу 4 сторінки) [7]. Аналізуючи інформацію, представлену у путівнику, М. Мовна зауважує, що не

² Київ: провідник / Н.К.О.-У.С.Р.Р.-Всеукр. АН. Ком. святкування 10-тиріч. ювілею ВУАН ; за ред. Ф. Ернста. Київ : [Держтрест «К.-Д.» : 2-га Друка.], 1930. 797 с.

менш важливою є рецензія часопису «Gazeta Poranna» під назвою «Університетська бібліотека на сучасному етапі. На полях путівника професора О. Мединського». Її автор, Юзеф Майєр (1902–1996), філолог-полоніст, історик книги, бібліотекар, д-р філософії зазначає, що у виданні бібліотеці відведено лише 16 рядків і то дуже скупої інформативної наповненості. Як справедливо пише рецензент: «У путівнику нічого не сказано про історію книгозбірні, кількісний вимір її багатих збірок, відсутні світлини будівлі». На окрему увагу, на думку Ю. Майєра, заслуговував і читальний зал бібліотеки, оздоблений фресками українського художника Юліана Макаревича. Вважаючи подану інформацію однобічною і такою, що не дає загальної уяви читачеві, автор рецензії подає поглиблений матеріал про найстаршу з публічних бібліотек Львова.

В Україні видання бібліотечних довідників, путівників розпочалося ще у 1950-х рр. і за цей час процес їх створення пройшов складний шлях від найпростіших форм, які подавали лише назву та часи роботи окремої бібліотеки, до обсягових видань зі складною структурою, розгалуженим довідковим апаратом, ґрунтовними передмовами та вступними статтями відомих фахівців бібліотечної галузі.

Перші довідники, що з'явилися в Українській РСР, подавали відомості про роботу великих бібліотек, інформували в основному про їхні адреси, дні й часи роботи, вміщували правила запису для читачів, можливості користування читальними залами та абонементом. Зокрема, довідник 1946 р. «Бібліотека Академії наук УРСР»³, укладений Я. Н. Прайсманом⁴ за редакцією Ю. О. Меженка подавав найнеобхідніші для читачів відомості про роботу Бібліотеки.

Через 27 років після першого видання, у 1973 р., у видавництві «Наукова думка» вийшов довідник «Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР»⁵, укладач А. А. Кугот⁶, відповідальний редактор С. К. Гутянський. Саме у 1973 р. Бібліотека отримала статус універсальної бібліотеки першої категорії, державного книгосховища творів друку УРСР, науково-дослідної установи АН УРСР у галузі бібліотекознавства, бібліографії та книгознавства, було затверджено її нову структуру і Статут. Це зумовило не лише структурні зміни, створення наукових підрозділів, а й нові завдання, які знайшли відбиття на сторінках довідника у розділі «Велика наукова база вчених». Текст довідника, з огляду на радянські часи, дещо заідео-

³ Бібліотека Академії Наук УРСР : довідник / АН УРСР ; упоряд. Я. Н. Прайсман ; відп. ред. Ю. О. Меженко. Київ : Вид-во Акад. Наук УРСР, 1946. 46 с.

⁴ Прайсман Яків Наумович – з 1945-го по 1946 р. завідував кабінетом бібліотекознавства, з 1947-го по 1948 р. обіймав посаду вченого секретаря, з 1951-го по 1955 р. працював старшим редактором науково-методичного відділу, у 1959 р. – завідувачем науково-методичного кабінету бібліотекознавства, з 1960-го по 1963 р. – головний бібліотекар відділу фондів та обслуговування читачів. Виконував обов'язки секретаря Бібліотечної комісії АН УРСР (з 1949-го по 1952 р.), входив до складу редакційної колегії «Журналу Бібліотеки академії наук УРСР» (1946–1947).

⁵ Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР : [довідник] / склав А. А. Кугот ; відп. ред. С. К. Гутянський. Київ : Наук. думка, 1973. 84 с.

⁶ Кугот Арф Арсентійович – з 1966 р. старший редактор Центральної наукової бібліотеки АН УРСР, з 1966-го головний бібліограф, з 1970 р. заступник директора з наукової роботи ЦНБ АН УРСР, у 1974 р. звільнений у зв'язку з виходом на пенсію. Як фахівець з української та російської мови, постійно виконував обов'язки редактора наукових видань ЦНБ АН УРСР.

логізований, зокрема, подано інформацію про наявність у фондах творів класиків марксизму-ленінізму, а також вміщені фото їхніх прижиттєвих та рідкісних друків.

До видання довідників їхні укладачі, редактори ставились досить серйозно. Їх випуски часто приурочувались до ювілейних дат книгозбірень. Зміст, інформаційне наповнення майбутніх видань ставали предметом обговорення на засіданнях наукових та редакційних рад бібліотек. Взяти хоча б другу за величиною академічну бібліотеку – Національну наукову бібліотеку України імені В. Стефаника. У 1952 р. ця книгозбірня видала короткий довідник, укладач О. Ю. Карпенко⁷, редактор О. П. Куц. Відомості про підготовку даного видання та обговорення його на науковій раді Львівської бібліотеки від 25.V.1951 р. подає М. Пономаренко у статті «Видавнича діяльність Львівського філіалу бібліотеки Академії наук УРСР (1941–1955): події, проекти, персонал» [8]. Авторка зазначає, що важливу роль у його підготовці відіграв співробітник Державної публічної бібліотеки, старший редактор науково-методичного відділу Г. М. Плеський⁸, який зробив детальний аналіз матеріалів, поданих до путівника, запропонував внести зміни до його структури. М. Пономаренко наводить конкретні зауваження Г. М. Плеського, зокрема: «Основа для путівника побудована правильно; треба літературно відредагувати деякі місця, фрази, внести зміни до структури; потребують доопрацювання розділ, присвячений каталогам та розділ про фонди кабінету рідкісної книги; внести доповнення до розділу, присвяченого бібліографічному відділу». Для кращого сприйняття інформації Плеський радив також помістити приклади заповнених бланків читацьких замовлень, обмежити кількість фотографій, а в додатках до путівника подати правила користування бібліотекою і перелік назв інститутів філіалу АН УРСР та їх адреси. Путівник вийшов у світ 1952 р. з Львівської друкарні АН УРСР, але чомусь зі зміненою назвою на довідник і без фотографій⁹.

За дивним збігом обставин, також через 27 років після виходу першого видання, у видавництві «Наукова думка» побачив світ путівник «Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР»¹⁰. Він містить коротку історичну довідку про книгозбірню, характеристику книжкових і рукописних фондів, відомості про довідковий апарат бібліотеки (каталоги, картотеки, довідково-бібліо-

⁷ Карпенко Олександр Юхимович – у бібліотеці працював з квітня 1945-го по 1952 р., завідував відділом обслуговування читачів. Упродовж 1952–1960 рр. обіймав посаду вченого секретаря, згодом – старшого наукового співробітника в Інституті суспільних наук. У 1960–1970 рр. – доцент Львівського державного університету ім. І. Франка, у 1970–1978 рр. – співробітник Музею етнографії і художнього промислу, з 1978 р. – доцент Прикарпатського університету ім. В. Стефаника.

⁸ Плеський Георгій Михайлович – бібліотекознавець, головний бібліотекар Державної публічної бібліотеки УРСР (1948–1950), завідувач науково-методичного відділу ДПБ (1951–1955), завідувач відділу іноземного комплектування ДПБ (1956–1961). Член редакційної колегії «Журналу Бібліотеки академії наук УРСР» (1946–1947). Автор близько 130 публікацій з питань організації та методики бібліотечної справи.

⁹ Короткий довідник / Академія наук Української РСР, Львівська бібліотека ; склав О. Ю. Карпенко ; ред. О. П. Куц ; відп. за вип. Г. С. Касьянов. Львів, 1952. 36 с.

¹⁰ Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника АН УРСР : путівник / АН УРСР ; упоряд.: М. В. Галушко, Є. Є. Кравченко ; відп. ред. Є. М. Стасюк. Київ : Наукова думка, 1979. 80 с.

графічний фонд), про порядок і систему обслуговування читачів. Крім інформації про ЛНБ у виданні подаються короткі відомості про бібліотеки інститутів та установ Західного наукового центру АН УРСР. До видання також увійшов список літератури про діяльність ЛНБ АН УРСР та бібліотек інститутів Західного наукового центру АН УРСР. У додатку наведено виписку з правил користування бібліотекою, її адресу, телефони та порядок роботи. Упорядники путівника М. В. Галушко¹¹ і Є. Є. Кравченко¹², крім інформації українською мовою, подали ще й короткі резюме англійською та російською мовами.

Видання довідників на той час було досить рідкісним явищем, в основному їх готували досвідчені фахівці, добре обізнані з роботою усіх підрозділів бібліотеки. Саме таким фахівцем була Т. З. Ходжаш¹³, укладач короткого путівника Науковою бібліотекою Одеського університету¹⁴. Завдяки великому стажу роботи у бібліотеці вона досконало знала її фонди, вважалася фахівцем високого рівня. Тамара Захарівна володіла французькою і німецькою мовами, брала участь у спасінні бібліотеки під час окупації, пережила всі перипетії радянського періоду, була учасницею Всеукраїнського з'їзду робітників наукових і університетських бібліотек, постійно інформувала про роботу бібліотеки на сторінках всесоюзних періодичних видань¹⁵.

У 1959 р. Т. З. Ходжаш підготувала друге україномовне видання путівника, де вперше наведено розгорнуті відомості про організацію та структуру бібліотеки, систему класифікації фондів, її історію, сучасність, роботу з обслуговування читачів, наукову діяльність¹⁶. Один з розділів, «Стародруки і рідкісні книжки», вперше знайомить широке коло читачів з рідкісними виданнями книгозбірні. У кінці путівника відомості про бібліотеку у вигляді резюме надані на чотирьох мовах (російською, англійською, французькою, німецькою). Як зазна-

¹¹ Галушко Марія Василівна – бібліотекар-бібліограф, майже десять років працювала в обласній бібліотеці для дітей. У березні 1974 р. очолила науково-методичний відділ бібліотекознавства Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, з вересня 1982 р. – завідувачка відділу рідкісної книги, з листопада 1989 р. – заступник директора з бібліотечної роботи. Автор численних наукових статей та описів періодичних видань, вона понад два десятиліття здійснювала бібліографічну редакцію нарисів періодичних видань, що виходили друком.

¹² Кравченко Єфрем Єфремович з квітня 1951 р. працював у Львівській науковій бібліотеці бібліографом, бібліотекарем, старшим редактором відділу бібліографії, з січня 1975 р. очолив редакційно-видавничий відділ, з 1970 р. – вчений секретар бібліотеки. У 1953 р. закінчив Львівський університет, 1971 р. – аспірантуру. Є.Є.Кравченко був досвідченим бібліографом, укладачем численних бібліографічних покажчиків.

¹³ Ходжаш Тамара Захарівна – з січня 1921 р. працювала заступником директора Наукової бібліотеки Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова з наукової частини, з 1930-го по 1940 р. – сумісник консультант Одеської наукової бібліотеки ім. М. Горького, з 1947 р. – молодший науковий співробітник, з 1955-го – завідувачка читального залу.

¹⁴ Ходжаш Т. З. Путеводитель по Научной библиотеке. Одесса, 1955. 47 с.

¹⁵ Ходжаш Т. Научная библиотека Одесского государственного университета имени И. И. Мечникова в послевоенные годы. *Бюл. Гос. б-ки СССР им. В. И. Ленина*. 1949. № 1. С. 6–7.

¹⁶ Ходжаш Т. З. Наукова бібліотека Одеського державного університету імені І. І. Мечникова : путівник; відп. ред. М. В. Павлюк. Одеса : ОДУ ім. І. І. Мечникова, 1959. 95 с.

чають фахівці, вперше за 140 років існування бібліотеки вийшла узагальнена праця, що детально знайомила читачів з книжковими фондами і висвітлювала історію бібліотеки [6].

Того ж року співробітники Наукової бібліотеки Львівського державного університету І. М. Кириллов¹⁷ (укладач), Ф. П. Максименко (редактор) опублікували короткий довідник¹⁸. Інформація про книгозбірню Львівського університету була представлена у семи розділах: історія і сучасна організація бібліотеки; книжкові фонди бібліотеки; каталоги бібліотеки; як читачеві знайти і одержати потрібну книжку; науково-бібліографічна робота і бібліографічне обслуговування читачів; додатки. Крім традиційних відомостей для таких видань, довідник містив фотографії будівлі та головного читального залу бібліотеки, схему організаційної структури бібліотеки та міжнародного книгообміну з 42 країнами світу. Йшлося також про діяльність Бібліотечної ради наукової бібліотеки та щорічної читацької конференції, у ході якої бібліотека звітувала перед своїми читачами.

Набагато поширенішими в Україні були довідники, що представляли бібліотечні мережі, інформували про кількість бібліотек, їхні адреси, послуги та можливості для користувачів. За типами, ці довідники поділялися на територіальні, відомчі, галузеві, спеціалізовані та міжнародні. Територіальні довідники містять відомості про бібліотеки країни або її адміністративно-територіальних одиниць. Перший такий довідник «Бібліотеки УРСР (обласні, наукові і спеціальні)», що охоплював 405 бібліотек, уклали 1948 р. співробітники Бібліотеки Академії наук УРСР Г. М. Плеський і Я. Н. Прайсман. Він містить відомості про понад 400 книгозбірень, складені на підставі анкетного опитування, проведеного у 1947 р. Відомості у довіднику подано за схемою: повна назва бібліотеки, її адреса, дні і години, коли бібліотека відкрита, кількісна характеристика фонду, відомості про каталоги і картотеки, кількість місць у читальному залі, рік заснування бібліотеки.

Бурхливий розвиток промисловості у повоєнний період сприяв становленню мережі технічних бібліотек, бібліотек наукових установ. Інформацію про них зібрано у довіднику «Технические библиотеки УССР»¹⁹, підготовленому колективом авторів Державної науково-технічної бібліотеки УРСР. Видання містить відомості

¹⁷ Кириллов Йоасаф Мамантович у 1947–1954 рр. обіймав посаду директора науково-технічної бібліотеки Львівського політехнічного інституту. У 1951–1952 рр. працював директором Львівської наукової бібліотеки АН УРСР, у 1954–1959 рр. очолював НТБ ЛПП. У 1959–1960 рр. – зав. відділу комплектування наукової бібліотеки Львівського університету, з 1960-го – директор Наукової бібліотеки Львівського державного університету. Протягом 1948–1959 рр. викладав бібліотечне кознавство у Львівському культосвітньому технікумі. Голова Львівської міської бібліотечної комісії (1948–1959), член Бібліотечної ради Головного управління у справах культури та освіти установ Міністерства культури УРСР (1949–1959). Автор і укладач 24 праць з питань теорії і практики бібліотечної справи.

¹⁸ Наукова бібліотека Львівського державного університету ім. І. Франка: короткий довід. / Наук. б-ка Львів. ун-ту ім. Франка; склав І. М. Кириллов; відп. ред. Ф. П. Максименко. Львів, 1959. 43 с.

¹⁹ Технические библиотеки УССР : справочник / сост. : А. А. Глузман, И. А. Кильчевский, Л. П. Одинокая, И. Г. Столбовая, С. С. Трояновский ; под ред. О. М. Сергиной. Киев : УкрНИИИТИ, 1968. 248 с.

мости про 412 бібліотек з універсальними фондами наукової і науково-технічної літератури, у т. ч. про ЦНБ, ЛНБ та 25 бібліотек наукових установ АН УРСР.

У 1969 р. фахівці Бібліотеки ім. КППС підготували довідник «Бібліотеки Української РСР»²⁰. У 1974 р. вийшло його друге, перероблене і доповнене, видання²¹. Посібники містять відомості про всі республіканські, обласні бібліотеки, бібліотеки вищих навчальних закладів, а також про державні масові, профспілкові, технічні та бібліотеки наукових установ з фондом понад 60 тис. примірників. Новий територіальний довідник «Бібліотечна Україна»²², укладачі О. Ф. Артемюк, Т. М. Слепцова, виданий Національною парламентською бібліотекою України у 1996 р., інформував про бібліотеки України зі значними книжковими зібраннями, а також про окремі невеликі книгозбірні, фонди яких становлять інтерес для населення.

Довідники, що інформують читачів про мережі спеціальних бібліотек, так звані галузеві, стали видаватися дещо пізніше. Це було пов'язано зі становленням мережі науково-дослідних інститутів та закладів вищої освіти в Україні.

Перший довідник «Бібліотеки Академії наук УРСР»²³ підготували фахівці відділу бібліотекознавства Т. А. Ігнатович і Т. А. Лоось у 1971 р. Він містить інформацію про 70 бібліотек АН УРСР – їхні назви, адреси, номери телефонів, а також години роботи, порядок запису читачів, короткі історичні довідки, характеристики фондів, каталогів, картотек тощо. У виданні подано відомості про Бібліотечну раду при Президії АН УРСР, Центральну наукову бібліотеку АН УРСР, Львівську наукову бібліотеку АН УРСР.

Друге, російськомовне, видання «Библиотеки Академии наук УССР»²⁴ було підготовлене тими ж авторами і видане через десять років. Довідник інформує про 79 бібліотек системи Академії наук УРСР (у т. ч. про 34 бібліотеки Секції фізико-технічних і математичних наук, 26 – Секції хіміко-технологічних і біологічних наук, 17 – Секції суспільних наук), розташованих у Донецьку, Дніпропетровську, Києві, Львові, Одесі, Севастополі, Харкові та інших містах республіки.

Нове довідкове видання про мережу бібліотек наукових установ НАН України побачило світ у 1996 р.²⁵. У ньому представлено 98 академічних бібліотек – їх назви, адреси, номери телефонів, факсів, електронних пошт. Наводяться короткі

²⁰Бібліотеки Української РСР : довідник / склад. : В. С. Дідур, Л. Л. Макаренко, З. А. Печенізька, І. В. Шажко. Харків: Ред.-вид. відділ Книжкової палати УРСР, 1969. 186 с.

²¹Бібліотеки Української РСР : довідник / уклад. В. С. Бабіч, В. Д. Матвійчук, З. А. Печенізька, І. В. Шажко. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Кн. палата УРСР, 1974. 158 с.

²²Бібліотечна Україна : довідник / редкол.: А. П. Корнієнко (відп. ред.), О. К. Александрова, В. С. Бабіч [та ін.]; уклад.: О. Ф. Артемюк, Т. М. Слепцова. Київ : Абрис, 1996. 384 с.

²³Бібліотеки Академії наук УРСР : довідник / склали : Т. А. Ігнатович, Т. А. Лоось ; відп. ред. В. О. Резнікова. Київ : Наук. думка, 1971. 160 с.

²⁴Библиотеки Академии наук УССР : справочник / сост.: Т. А. Игнатович, Т. А. Лоось ; отв. ред. С. К. Гулянский ; АН УССР, Центр. науч. б-ка. изд. 2-е, перераб. и доп. Киев : Наук. думка, 1981. 158 с.

²⁵Бібліотеки Національної академії наук України : довідник / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад.: А. А. Свобода, Н. І. Смаглова, Г. І. Солоіденко [та ін.]; наук. ред. О. С. Онищенко. Київ: НБУВ, 1996. 110 с.

історичні довідки, характеристики фондів і довідково-бібліографічного апарата, відомості про структуру обслуговування, послуги, що надаються читачам.

У 2019 р. до 90-річчя Інформаційно-бібліотечної ради НАН України фахівці НБУВ підготували довідник «Бібліотеки наукових установ Національної академії наук України»²⁶, який містить інформацію про 97 бібліотек станом на 1 січня 2019 р. і є другим, доповненим, виданням, що з'явилося за роки незалежності України. Особливістю видання є досить ґрунтовний науково-довідковий апарат. Це, зокрема, алфавітний та географічний покажчики бібліотек, хронологічний покажчик років їх заснування, іменний покажчик – власників книжкових зібрань та колекцій, що зберігаються у бібліотеках; а також переліки: довідкових видань та збірників матеріалів, що вміщують інформацію про бібліотеки; публікацій про їхню діяльність за 1992–2018 рр.

Серед довідкових видань про бібліотеки вищих навчальних закладів останнім, виданим у 1998 р., є інформаційний каталог – довідник Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Бібліотеки вищих навчальних закладів України»²⁷. Як зазначають укладачі, це перша спроба привернути увагу бібліотечної, освітянської та наукової громадськості до бібліотечно-інформаційного потенціалу бібліотек вищів та можливостей його використання. Довідник містить відомості про бібліотеки вищих навчальних закладів загальнодержавної форми власності III та IV рівнів акредитації (крім бібліотек вищів, підпорядкованих силовим відомствам). Матеріал у посібнику представлений за класичною схемою таких видань: є передмова, перелік умовних скорочень та довідковий апарат.

Словникові статті побудовані за схемою: підпорядкування, адреса, режим роботи, бібліотечний фонд, комплектування бібліотечного фонду, каталоги і картотеки, бібліотечне обслуговування, наукова та видавнича діяльність, участь у товариствах та асоціаціях. Довідник має зручний пошуковий апарат. Крім традиційних, алфавітного та географічного, є покажчик бібліотек за відомчою підпорядкованістю, бібліотек, що мають рідкісні та цінні видання, електронну пошту та підключені до мережі Інтернет.

Видання довідників за незалежності України характеризується як збільшенням їх обсягів, так і поглибленням спеціалізації у зв'язку з розвитком бібліотечної справи та впровадженням нових інформаційних технологій. Слід зазначити, що з часом суттєво розширилася інформаційна наповненість довідкових видань, також змінилися їхні термінологічні визначення. За ДСТУ 3017 : 2015 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» довідник – довідкове видання прикладного характеру, побудоване в систематичному порядку чи за абеткою назв статей; путівник – довідкове видання, що містить короткі відомості про певний

²⁶ Бібліотеки наукових установ Національної академії наук України : довідник / О. С. Онищенко [та ін.]; НАН України, Інформаційно-бібліотечна рада НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2019. 312 с.

²⁷ Бібліотеки вищих навчальних закладів : інформ. каталог-довідник. / Наукова б-ка ім. М. Максимовича Київського ун-ту ім. Тараса Шевченка. Київ, 1998. 198 с.

географічний об'єкт, культурно-освітню установу чи захід, розташовані в порядку, зручному для одержання інформації під час відвідування чи огляду²⁸.

Крім традиційних розділів, які висвітлюють організацію роботи бібліотеки, її структуру, історію, книжкові колекції, зокрема рідкісних та цінних видань, з'являється інформація про наявність комп'ютерної та розмножувальної техніки, кількість автоматизованих робочих місць для користувачів, програмне забезпечення, що використовується у бібліотеці. Вказуються також додаткові сервісні послуги: ксерокопіювання, сканування, друк матеріалів на принтері, електронна доставка документів, брошурування та ін. У додатках, як правило, подається перелік бібліотек, що мають електронну адресу, адресу сайта, а також тих, котрі входять до складу бібліотечних товариств, асоціацій.

Значний масив довідкової інформації про бібліотеки містять енциклопедії, різні енциклопедичні словники та довідники. Серед енциклопедичних видань доби незалежності вирізняється Енциклопедія Сучасної України (ЕСУ) – алфавітна загальна енциклопедія про Україну ХХ століття в особах, інституціях, поняттях. У II томі («Б–Біо»), який з'явився друком у 2003 р., міститься основна інформація про вітчизняні бібліотеки та бібліотечну справу. Загалом цій галузі в ЕСУ відведено 117 сторінок (с.620. Бібліографія – с. 737 Бібліофільство). Проте, у зв'язку з відсутністю інформації про низку бібліотек та обмеженістю матеріалу про їхню діяльність Інформаційно-бібліотечною радою НАН України спільно з Координаційним бюро ЕСУ було ухвалене рішення про видання довідника «Наукові бібліотеки України»²⁹. Крім бібліотек наукових установ НАН України, видання подає відомості про бібліотеки загальнодержавного значення, бібліотеки – регіональні бібліотечно-інформаційні центри та бібліотеки вищих навчальних закладів.

Окремим видом довідкових видань є енциклопедичні довідники, це різновид енциклопедій, в яких статті представлені в гранично стислій формі. У 2011 р. побачив світ енциклопедичний довідник «Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені Івана Франка, 1940–2011»³⁰, в якому висвітлено історію та сучасний стан бібліотеки, роботу її структурних підрозділів, розкрито довідково-інформаційну, соціокультурну та проектну діяльність книгозбірні.

Нині спеціалізація як довідників, так і путівників поглиблюється у зв'язку з розвитком бібліотечної справи, активною науковою діяльністю. Як зазначають співробітники Національної бібліотеки України для дітей, пріоритетним напрямом науково-дослідної діяльності залишається робота над створенням видання «Історія державних бібліотек України для дітей». У рамках цього наукового

²⁸ ДСТУ 3017:2015. Видання. Основні види. Терміни та визначення. Київ : Держспоживстандарт України, 2016. С. 15

²⁹ Наукові бібліотеки України : довідник / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Координац. бюро ЕСУ ; редкол. О. С. Онищенко [та ін.]; уклад. А. А. Свобода, Л. І. Загородня, Н. Б. Захарова. Київ: НБУВ, 2004, 472 с.

³⁰ Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка. 1940–2011 : енцикл. довідник / Управління культури Івано-Франків. облдержадміністрації ; ОУНБ ім. І. Франка ; [уклад. Г. Горбань]. Івано-Франківськ, 2011. 78 с.

дослідження вже видано довідник «Бібліотеки України для дітей»³¹, який містить відомості про Національну бібліотеку України для дітей та 1207 дитячих бібліотек України (обласні, міські, районні, сільські). В основу видання покладено дані про сучасну назву бібліотеки, рік її заснування, структуру, книжкові фонди, режим роботи, поштову, електронну адреси та адресу сайта станом на 1.01.2007 р. Також подається інформація про стан мережі бібліотек для дітей, наявність у бібліотеках комп'ютерної та розмножувальної техніки. Друге видання довідника «Бібліотеки України для дітей» побачило світ у 2020 р. з інформацією про роботу 892 спеціалізованих бібліотек для дітей³².

За роки незалежності великого поширення набули і регіональні довідники з інформацією про бібліотеки різних систем і відомств, зокрема, Дніпропетровщини, Одещини, Тернопільщини, Харківщини та ін. Великий досвід видання регіональних довідників накопичила Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Короленка. Вперше ресурси харківських бібліотек були представлені читачам у довіднику «Библиотеки Харьковщины»³³ 1969 р., де подано відомості про 294 бібліотеки всіх систем і відомств області з фондом понад 20000 од. зберігання (станом на 1.01.1969). Наступні, доповнені, перевидання довідника, виходили під назвою «Бібліотеки Харкова» у 1993-му та 1995 р. [5]. Логічним продовженням роботи у цьому напрямі стала підготовка у 2012 р. електронного довідника «Бібліотеки Харкова», який демонструє якісно новий рівень розвитку бібліотек регіону на початку XXI ст.[2].

З'явилась серія довідників видавництва «Шмельов В. Є.» під назвою «Провідні бібліотеки України»³⁴, які інформують про діяльність бібліотек різних систем і відомств. Зокрема, довідник 2006 р. містить найкоротші відомості про 825 провідних бібліотек України. Довідник «Медичні бібліотеки України»³⁵ інформує про Національну наукову медичну бібліотеку України та 800 медичних бібліотек, у т. ч. про 25 обласних наукових медичних бібліотек, 122 бібліотеки медичних навчальних закладів, 35 бібліотек науково-дослідних інститутів, 257 бібліотек обласних, міських лікарень та 360 бібліотек центральних районних лікарень.

У пострадянських країнах виданню бібліотечних довідників також приділяється достатньо уваги. Так, Національна бібліотека Білорусі у 2010 р. підготувала довідник «Библиотеки Беларуси». Видання у трьох томах містить інформацію про бібліотеки всіх міністерств і відомств Республіки. Його вихід у

³¹ Бібліотеки України для дітей : довідник / Нац. б-ка України для дітей : уклад. Н. Г. Душенчук, Г. І. Полікарпова ; редкол. : А. С. Кобзаренко (відп. ред.). Вінниця : Теза, 2008. 311 с.

³² Бібліотеки України для дітей: довідник / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. Т. М. Кузілова. Київ, 2020. 258 с.

³³ Библиотеки Харьковщины : указатель / ред. кол.: Ц. Н. Загальская, М. Т. Пархоменко, Н. Ф. Семенов (гл. ред.), Р. А. Ставинская, Т. Г. Шерстюк. Харьков, 1969. 145 с.

³⁴ Провідні бібліотеки України : довідник 2006/2007 / уклад.: В. Г. Дригайло, Є. М. Шмельов. Київ : Шмельов В. Є., 2006. 151 с.

³⁵ Медичні бібліотеки України : довідник / уклад.: Згурська О. С. [та ін.]. Київ : Шмельов В. Є., 2009. 87 с.

світ став подією не тільки для бібліотечних фахівців Білорусі, а й для бібліотекарів всього пострадянського простору. Унікальність видання полягає у тому, що тут вперше представлено відомості про бібліотеки всіх міністерств і відомств країни: публічні бібліотеки усіх міст і районів Білорусі, бібліотеки законодавчих, представницьких і виконавчих органів влади, різних підприємств, організацій і установ, галузевих науково-дослідних інститутів, вищих, середніх спеціальних і професійно-технічних навчальних закладів, навчально-педагогічних комплексів, шкіл, ліцеїв, гімназій, військових частин, громадських об'єднань і спілок, релігійних конфесій, тюрем, колоній для неповнолітніх тощо.

Національна бібліотека імені Алішера Навої видала довідники «Крупные библиотеки Узбекистана» (Ташкент, 2004); «Старинные библиотеки Средней Азии» (Ташкент, 2004); «Библиотеки высших учебных заведений Ташкента» (Ташкент, 2005).

У країнах СНД набули поширення довідники іменних бібліотек. Зокрема, Челябінська обласна універсальна наукова бібліотека у 2016 р. видала довідник «И будут вечно жить их имена...»: именные библиотеки Челябинской области [4].

Останнім часом активізувалась робота з підготовки тематичних архівних довідкових видань, в яких розкривається вклад державних, громадських інституцій, наукових колективів, окремих учених у справу їхнього укладання та видання [1]. У 2015 р. побачив світ путівник «Архіви, колекції та зібрання державних, громадських та релігійних установ у фондах Інституту рукопису НБУВ». Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» 11 лютого 2020 р. презентувала науково-довідкове видання «Меморіальна бібліотека Джеймса Мейса в НаУКМА: путівник».

Комп'ютеризація роботи бібліотек сприяла створенню електронних довідників, путівників, урізноманітнила їхню структуру та спеціалізацію. По суті, виникли довідники нового покоління. Прикладом таких довідників є онлайн-сервіс «Бібліотека для тебе – Library for you» (веб та мобільна версія), який орієнтує користувачів щодо бібліотек у всіх населених пунктах України та надає інформацію про бібліотечні послуги. Онлайн-сервіс «Путівник бібліотеками України», котрий вміщує найбільшу базу даних бібліотек України – понад 16 000 у 2020 р. запустила Українська бібліотечна асоціація. В Інтернеті з'явилися віртуальні подорожі та онлайн путівники унікальними бібліотеками світу, посилилась діяльність з визначення ТОП-5 найцікавіших книгозбірень країни, представлено нові проекти так званих «зелених бібліотек».

Шириться застосування електронних путівників інтернет-ресурсами. Це важливий інноваційний напрям діяльності сучасної бібліотеки. Тут варто назвати «Путівник по краєзнавчим ресурсам бібліотек України» Національної історичної бібліотеки України, який містить відомості про краєзнавчі веб-ресурси бібліотек системи Міністерства культури України. Інститутом енциклопедичних досліджень НАН України створено «Корпус енциклопедичних видань України: бібліографічний онлайн-покажчик» (<http://corpus.encyclopedia.kyiv.ua/>). Даний ресурс сьогодні є вкрай важливим як для читацького загалу, так і для майбутніх дослідників та творців енциклопедій.

Висновки: Вирішення завдань щодо інформування читачів про документні ресурси та інформаційний потенціал бібліотек великою мірою залежить від наявності бібліотечних довідників, путівників. Нові довідникові видання, що побачили світ, інформують про зміни та сучасні напрями роботи бібліотек, знайомлять користувачів з можливостями замовлення та отримання літератури, висвітлюють широкий спектр основних та додаткових послуг. Комп'ютеризація роботи бібліотек сприяє створенню електронних довідників, путівників, урізноманітнює їхню структуру, спеціалізацію. Електронне інформаційне середовище дає змогу істотно розширити пошукові можливості путівників, забезпечити нелінійний пошук необхідної інформації за різними ознаками (тематичним, предметним, персональним, географічним та іншим пошуком), за допомогою допоміжних покажчиків і гіперпосилань [3]. Цілком очевидно, що майбутнє саме за електронними довідниками, путівниками. Тому ці питання потребують активних досліджень, системного висвітлення на сторінках фахової преси.

Список бібліографічних посилань

1. Булгаков, В. Довідники по фондах архівних установ Півдня і Сходу України: історіографічний дискурс. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2014. Вип. 18. С. 436–445.
2. Волошина, Л. В. Справочник «Бібліотеки Харькова»: презентація издания. *Короленківські читання 2013. «Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону»*: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2013 р. Харків, 2014. Ч.1. С. 238–242.
3. Гендина Н.И., Колкова Н.И. Библиотека в едином информационном пространстве: необходимость создания электронных путеводителей по интернет-ресурсам. *Науч. и техн. б-ки*. 2018, № 7, С. 43–59.
4. «И будут вечно жить их имена...»: именные библиотеки Челябинской области : справочник / Челяб. обл. универс. науч. б-ка, Науч.-метод. отд.; [Сост. И. В. Безе; отв. за вып. Е. В. Михайленко]. Челябинск, 2016. 155 с.
5. Капустіна, Н. І., Непочатова О. В. Електронна база даних «Бібліотеки Харькова»: досвід створення. *Короленківські читання 2013. «Бібліотеки, музеї, архіви у медіа-просторі регіону»*: матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 24 жовт. 2013 р. Харків, 2014. Ч. 1. С. 242–250.
6. Мерзлякова, С. О. Організація роботи Наукової бібліотеки Одеського державного університету за часи керування Миколи Володимировича Павлюка (1951–1960 рр.). *Вісник Одеського національного університету. Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство*. 2011. Т. 16. Вип. 1–2. С. 56–67.
7. Мовна, М. Бібліотека Львівського університету у світлі путівників Львовом Олександра Мединського. *Народознавчі зошити*. 2018. № 6(144). С. 1641–1644.
8. Пономаренко М. Видавнича діяльність Львівського філіалу Бібліотеки Академії наук УРСР (1941–1955): події, проекти, персоналії. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника*. 2011. № 3. С. 65–102.

References

1. Bulhakov, V. (2014). Dovidnyky po fondakh arkhivnykh ustanov Pivdnia i Skhodu Ukrainy: istoriografichniy dyskurs [Directories on the funds of archival institutions of the South and East of Ukraine: historiographical discourse]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy*, 18, 436–445. [In Ukrainian].
2. Voloshina, L. V. (2014). Spravochnik "Biblioteki Kharkova": prezentatsia izdania [Directory "Library of Kharkov": presentation of the publication] *Korolenkivski chytannia 2013. "Biblioteki, muzei, arkhivy u media-prostori rehionu"*: materialy XVI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Pp. 238–242). Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].

3. Hendina, N. Y. & Kolkova, N. Y. (2018). Biblioteka v edinom informaciiionnom prostranstve: neobkhodimost sozdaniia elektronnykh putevoditelei po internet-resursam [Library in a single information space: the need to create electronic guides to Internet resources]. *Nauch. i tekhn. b-ky*, 7, 43-59. [In Russian].
4. (2016). "I budut vechno zhit ikh imena...": imennye biblioteki Cheliabinskoi oblasti: spravochnik "And their names will live forever ...": nominal libraries of the Chelyabinsk region: reference book]. Cheliabinsk, Russia. [In Russian].
5. Kapustina, N. I. & Nepochatova, O. V. (2014). Elektronna Baza danykh "Biblioteki Kharkova": dosvid stvorennia [Electronic database "Libraries of Kharkiv": experience of creation]. *Korolenkivski chytannia 2013. "Biblioteki, muzei, arkhivy u media-prostori rehionu"*: materialy XVI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Pp. 242-250). Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Merzliakova, S. O. (2011). Orhanizatsiia roboty Naukovoii biblioteki Odeskoho derzhavnogo universytetu za chasy keruvannia Mykoly Volodymyrovycha Pavliuka (1951-1960 rr.) [Organization of the work of the Scientific Library of Odessa State University during the reign of Mykola Volodymyrovych Pavliuk (1951-1960)]. *Visnyk ONU, Seriia: Bibliotekoznavstvo, Bibliohrafoznnavstvo, Kknyhoznnavstvo*, 16, 1/2 (5/6), 56-67. [In Ukrainian].
7. Movna, M. (2018). Biblioteka Lvivskoho universytetu u svitli putivnykiv Lvovom Oleksandra Medynskoho [Library of Lviv University in the light of Lviv's guidebooks by Oleksandr Medynsky]. *Narodoznavchi Zoshyty*, 6 (144), 1641-1644. [In Ukrainian].
8. Ponomarenko, M. (2011). Vydavnycha diialnist Lvivskoho filialu Biblioteki Akademii nauk URSR (1941-1955): podii, proekty, personalii [Publishing activity of the Lviv branch of the Library of the Academy of Sciences of the USSR (1941-1955): events, projects, personalities]. *Zapysky Lvivskoi Natsionalnoi Naukovoii Biblioteki Ukrainy imeni V. Stefanyka*, 3, 65-102. [In Ukrainian].

Halyna Soloidenko,

Candidate of Historical Sciences, ORCID 0000-0002-1326-0034,
Senior Researcher,
Leading Researcher,
Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

LIBRARY DIRECTORIES, GUIDES: EXPERIENCE OF CREATION AND PUBLICATION

The current level of preparation and publication of directories and guides to libraries is studied. Presenting the chief material, it is emphasized that the solution of the problem of documentary resources and libraries' information potential informing, largely depends on the availability of directories and guides to libraries. Recently published directories inform readers about changes and current trends in the work of libraries, introduce users with the possibilities of ordering and receiving literature, cover a wide range of basic and additional services. Over time, these publications acquire their own scientific value; they provide an opportunity to establish all the quantitative and qualitative changes that have occurred within the libraries and library networks; an opportunity to evaluate properly our predecessors – the authors and compilers of reference books. It is this factor that **determines the relevance** of the stated topic. **The aim of the article** is to try to draw attention of modern researchers to directories and guides to libraries as a separate type of publications, the information resource that is still insufficiently analyzed by the scientific community. The question of the necessity of publishing the new in structure and content directories for libraries – with a more detailed description of both traditional and digital resources, the entire system of services offered by libraries. The article characterizes the structure of directories, lists the features of individual publications, presents the changes in their content that have occurred over almost seventy-five years of development. **The conclusions** emphasize that the introduction of automation in the library work has contributed to the creation of digital guides and directories for libraries, diversified their structure and specialization, led to the emergence of a new generation of directories. Digital guides to Internet resources, as an important innovative area of modern library, have been widely used. The author emphasizes the lack of scientifically sound methods of creating guides to domestic library practice and emphasizes that the multifaceted classification of digital resources of the Internet has only just begun.

Keywords: library directories, guides, digital guides, scientific libraries, departmental and systemic libraries, library networks.

Vernadsky National Library of Ukraine
3, Holosiivskiy ave., Kyiv, Ukraine
e-mail: soloidenko@nbuv.gov.ua

Стаття надійшла до редакції 18.05.2021 р.